

İSTİKLAL HARBİ GAZETESİ

HAZIRLAYAN
ÖMER SAMİ COŞAR

Mustafa Kemal Paşa, Meclis'in toplantı yeri hakkında hükümet görüşüne katılmıyor

Meclisi İstanbul'da toplamak intihardır

Mustafa Kemal, verdikleri söze riayet etmemeyi bize karşı namusa muhalif birşey addetmeyene itimat edilemeyeceğini bildirdi

Gnl. Milne, Yunan ordusuna taarruz müsaadesini verdi

YUNAN KUMANDANINA DÜN GÖNDERİLEN MEKTUPTA, BU TAARRUZLARIN MAHDUT HEDEFLİ OLMASI İSTENİYOR

İZMİR —

İngiliz Generali Milne'nin, Yunan kuvvetlerine mahdut hedefli taarruzlar yapma müsaadesini verdiği bildirilmektedir.

General Milne'nin şehrimizdeki temsilcisi Hamburg dñn Yunan Kumandanı General Nider'e aşağıdaki mektubu yollamıştır.

«General Milne, Türk kıtaları ve çetelerinin faaliyetlerini arttırdıklarını buna karşı koyabilmek için daha serbest hareket edebilmek üzere müsaadesini vermektedir. Cephe gerilerinizde meydana gelecek Türk topluluklarına karşı istediğiniz gibi harekette serbestsiniz. Cepheniz ilerisindeki Türk topluluklarına ise yapacağınız karşı taarruzlarda, taarruza uğrayan mevkiilerinizden itibaren, üç kilometreyi aşmamak şartıyla takip yapabilirsiniz. Bu sınırlı olan saha içinde, daima Türklerin taarruzlarına karşı koymak zorunda kaldığımız takdirde, istediğiniz şekilde harekete serbestsiniz.»

«Bununla beraber, her karşı taarruzdan sonra tekrar asıl mevzilerinize dönmeye mecbursunuz. Bu gibi hareketlerin mümkün olduğu kadar mahdut hallerde yapılması bakımından birlik komutanlarınızın dikkati çekilmelidir. Verilen bu yetkiye göre, yapacağınız hareket, kesin bir zorunluk karşısında olmalıdır. Siyasal ve askerî çıkarlarınızın da gözden uzak bulundurulmaması gerekir. Ayrıca, her hareket, mümkün mertebe mahdut hallerde

Yunan askerlerini yenden Türk köylerine saldıran İngiliz generali Milne.

ve General Milne'nin arzusuna uygun olmalıdır. Bunun için konferansın tayin ettiği hattın ilerisine ne yapılacak herhangi bir hareket için daha önce Türklerin oralara taarruz etmiş olmaları lazımdır.

«İlgâl edilen yerlerde birliklerinizin dağılmaması için, erlerin yürüyüşleriyle yorulmamasına dikkat etmekle beraber, ılgâl sahası dahilinde düzenlik ve sükûna önem verilmelidir. Türk topluluklarına dair alınacak işbirlikçi bilgiler, daha önceden ciddi surette kıymetlendirilmeli ve ona göre gereken tedbirler, ihtiyaç oranında alınmalı ve yapılmalıdır. Topluluklara karşı çabuk tedbir almak ve çetelerin esir edilmesi şekli amacımız olmalıdır.»

Yunan kuvvetlerinin bu müsaadenin faydalanarak yeniden Türk köylerine karşı baskınlara ve katliam ile yağmaya girişecekleri muhakkak addedilmektedir.

SIVAS, — Mustafa Kemal Paşa, Milli Meclis'in İstanbul'da toplanmasında ısrar eden hükümete dün yolladığı bir cevapta: «Milli Meclis'in İstanbul'da vazife görmesine bizce imkân tasavvur edilemez» demektedir. İtilâf devletlerinin sözüne güvenilmeyeceğini de belirterek, bunların mütareke antlaşmasını açıkça çiğnemiş olmalarının: «Bizi insan telâki eylemediklerine, verdikleri söze riayet etmemeyi bize karşı namusa muhalif bir şey addetmediklerine» delil bulunduğunu da ilâve etmiştir.

İstanbul'daki durumu anlatmakla başlayan bu mühim cevap şöyledir:

«Bugün saltanat merkezi ve Hilâfet-i İslâmiyemiz makarrı olan İstanbul düşman donanma topları ve ılgâl kuvvetleri altında, düşman polis ve jandarmasının fiili müdahale ve iştirâki altında bulunuyor. Matbuat, itilâfçılar tarafından murakabe altında, şahsi ve içtimai haklarımız bunların baskısı altında, kabinenin muhterem erkânına varınca kadar giren çıkan herkes yabancıların muayene ve teftişlerine tâbi bulunmaktadır. Bütün mânâsiyle saltanat ve hilâfet makarrı muhasara halinde olup hâkimiyetimiz burada mânen ve fiilen câri değildir. Buna bir de Rum ve Ermenilerin hükümeti tanınamalarını ve İtilâf Devletlerine istinat ederek âdeta isyan halinde ve birtakım fesatçı teşkilâtta bulduklarını ilâve edersek paytahtımız içinde bulunduğu elim ve tehlikeli durumu tamamen tavsif etmiş oluruz.»

SÖZLERİNE GÜVENİLMEZ «Binaenaleyh bütün bu hakkı çiğnemenin muameleleri tafsül ve izah ile Avrupa'dan, cihan efkârı umumiyesinden hak ve adalet talep edecek ve temine çalışılacak olan Milli Meclisin İstanbul'da vazife etmesine bizce imkân tasavvur edilemez.

İtilâf Devletleri meşrutî birer hükümet olduğu, binaenaleyh Milli Meclisimiz aleyhinde teşebbüslerde bulunmıyacakları hakkındaki düşünceleri tamamen bir hüsn-ü zan telâki etmeğe mecburuz. Ancak Avrupa devletleri milletimizi meşrutîyet ve hürriyeti müdrik reşit bir millet olarak ad ve telâki etmiş bulunsalar da bu mütelâa varit ve doğru olabilir. Halbuki vaziyet tamamen bu hüsn-ü zannın aksine tecelli etmiş ve etmektedir. İmzalarını koydukları mütareke hükümlerine aykırı icraatları ve hükümetin kaza hakkına tecavüzleri bizi insan telâki eylemediklerine, verdikleri söze riayet etmemeyi bize karşı namusa muhalif bir şey addetmediklerine delildir.

«Birkaç kişinin şahıslarına karşı vukuuna ihtimâl verilen muamelelerin sebebi bu kimselerin, millet ve devletin, saltanat ve hilâfet makamının istiklâl ve temamisi uğrunda muahade ve mesailer ise, bunlardan baş-

ka aynı ruh ve kanaatte bulunan diğer zavatin da taarruz hedefi olmayacağını kestirmek ve temin eylemek bittâbi mümkün olamaz. Binaenaleyh bu hal bütün Milli Meclis aleyhinde vâki olabilir.»

İNTİHAR OLUR

Mustafa Kemal Paşa: «Milli Meclisin taarruda tam bir emniyet mevcut olan bir yerde ıltıma kat'î bir zaruret halinde görülmektedir» diyerek, bu vaziyette İstanbul'da kalacak hükümetle milletvekillerinin temalarının güçlüğüne öne sürmüş olan Harbiye Bakanına şu karşılığı vermektedir:

«Meclisin sulh akdedilinceye kadar muvakkaten taarruda toplanması halinde, izah buyrulan mahzurlardan vükelânın resmen ve devamlı olarak İstanbul'u terketmeleri zarureti mevcut değildir. Bazı Nazırların gidip gelmeleri veya komiser bırakmaları hükümet merkezinin nakli mânâsını hiçbir zaman tazammun edemez. Bundan maada, Milli Meclisin taarruda toplanması kat'î bir zarurete dayanacağından İstanbul'dan başka bir merkezde ıhdası mânâsına alınmayacağı, bilbassa mu kadderatımızın merkezi olan İstanbul'un, ancak sayılı malûm ve mutlak emniyet içinde bulunan bir mahalde kurtarılmasına çalışılması maksadı sağlanabilir. Venizelos'un Atina'ya emin göremediğinden icra heyetini bile Selânik'te teşkil ve tesis eylemesi Yunan paytahtını tehlikeye koymayıp bilâkis tahlis eylediği yakın vekâyî ile malûmdur.

«Ferit Paşa'nın Sadrazam ve Hariciye Nazırı iken Avrupa'da aylarca kalmış hükümet muamelesi bakımından mahzurlu telâki edilmediğine göre, fevkalâde zaruret yüzünden bugünkü hükümet bir hal icap ettikçe Milli Meclisin bulunacağı mahalle gelip gitmelerinde hiçbir mahzur olmayacağı tabii dir. Haricete toplanmış olan Venizelos ve emsali düşmanların propaganda bulunacakları pek tabii görülmektedir. Çünkü bu toplantının kendi zararlarına olacağına şimdiden görmekte oldukları şüphesizdir.

«Meşrutîyeti, haklarını müdrik olan hiçbir milletin düşman içinde, düşman baskısı altında kendi hukukunu müdafaa etmek üzere ıltıma etmek

istemeyeceğini kabul etmek doğru olamaz. İstanbul'da toplanmak istemek, bütün memleket kuvvetlerini burada cem etmek, bu kuvvetleri mefluc kılmak, neticede intihara kast eylemek demektir.

PROTESTO...

Mustafa Kemal Paşa cevabında, Milli Meclisin taarruda toplanmasının şu faydaları sağlayacağı da belirtmektedir:

— Milli Meclis haricete toplanmakla, paytahtın bugünkü elim vaziyeti dünyaya karşı âlenen ve fiilen protesto edilmiş olacaktır.

— İslâm âlemi, Milli Meclisin hilâfet merkezinde toplanmaya cesaretyab olmadığını görmekte bu mukaddes makamın düşman tehlikesi altında bulunduğunu hissedecektir.

Mustafa Kemal Paşa, bazı mebusların Anadolu'ya gelmek istemeyeceklerine dair Cemal Paşa'nın itirazına da şu cevabı vermektedir:

«Siyasi fırkalarımızdan bazıların Anadolu'yu istememeleri tabiatıyla Kuvayı Milliye tesiri altında kalmak endişesinden olacaktır. Halbuki milletin asıl kâbir ekseriyetini temsil eden milliyetperver mebuslar da İngilizlerin tesiri ve tazyiki tehlikesinden dolayı İstanbul'u istemeyeceklerdir. İstanbul'un çıkaracağı mahdut miktarda mebusların mühim kısmı hiç şüphesiz milletin beraber olacağına nazaran taarruda geleceklerdir. Hatta hiç gelmeyeceğini farz etmek ve meclisin ikiye ayrıldığını kabul eylesek bile nisap husu sunu İstanbul'a mı, yoksa taarruda mı, ait bulunacağını tabii şimdiden kestirmek mümkündür. Esasen bu gibi zan ve tereddüde düşecek mebusların vatan ve millet menfaatleri uğrunda istifa suretiyle fedakârlık ibraz eyleyecekleri de umulur ve beklenir.

HÜKÜMET NE İSTİYOR ?

Mustafa Kemal Paşa hükümetin İzmir Valisine, Adana ve Musul vilâyetleri ile Maraş, Aydınab, Urfa sancaklarına seçilmiş için kat'î emirler vermesini de bilhassa istemekte ve Heyet-i Temsilîyenin, bütün hareketleri ile hükümetin vazifelerini kolaylaştırmaya çalıştığını hatırlatarak:

«Buna rağmen kabinenin hâlâ iyi niyetimizden şüpheli bulunması, el'an icraat namına bir adım atmamış olması teessürümüzü mucip olmaktadır» demektedir ve sunları ilâve eylemektedir:

«Bittâbi Teşkilâtı Milliyedeki maksadın meşruluğunu kabul ve bunun hükümlerine göre, hükümet idaresini vaid ve tekefül eden hükümetin teşkilâtın lagvını ve nizamnememizde tasrif edilmiş olan Heyet-i Temsilîyenin bugünkü faaliyetinin tatilini talep edeceğine hatıra getirmiyoruz. Bu halde daha nasıl yardım ve müzaheret talep buyruluyor ? Bu cihetin tavzihen izahını iştirah eyleyiniz.

Şeyh Recep'dün tevkif edildi

Sivaslılar, mahut telgrafı şiddetle protesto ediyorlar

Sivas'tan gönderilen ve mâruf ve muteber kimseler tarafından imzalanmış olan bir telgraf «Şeyh Recep hâdisesi»nin iç yüzünü bütün çıplaklığı ile ortaya koymaktadır. Önceki gün İKDAM gazetesinde yayınlanan bu telgrafta şu bilgi verilmektedir

«Sivas'ta küçük bir ekaliyeti bile temsil etmeyen kısa akıllı bir şahıs evvelce şehrimizde uzun müddet ikamet eden Bahriye Nazırı Salih Paşa Hazretlerini davet edeceklerini beyan ederek ve bazı suçdilleri kandırarak imza aldıkları ve mevzu ve makamı tahrif ile mabeyn-i hümayuna çekmeye cürret ettikleri telgrafnamenin mealine ve varit olmayan yalan mündericatinâ hayretle müttâti olduk.

«Bu telgrafa imza koyan üç şahıs bu muhitte ne fikri ne de içtimai bir mevkileri bulunmadığını ve hımaenaleyh yazdıkları hezeyannamenin ancak kendi şahıslarının fikirlerinin tercümanı olabileceğini kat'iyetle beyan eyleriz. Millet ve memleketin müdafaa ve hukukunun muhafazası nâmına baştan başa bir sükûn ve birlik manzarası arzeden ve milli emellerin gerçekleşmesi için sönmez bir azim

Şeyh Recep'in müdafaaasını üzere alan Aristidi Paşa.

ve sarsılmaz bir iman ile çalışan memleketimizde, makûs bir heyecanın mevcudiyetine imkân tasavvur edilemeyeceği gibi namus ve yuflarının muhafazası için bütün mevcudiyetlerini fedâya hep beraber azmetmiş olmaları bu yerler ahalsi para toplamak gibi hasis bir isnat ve iftirayı da kemalî nefret ve şiddetle red ve tezkîp eyleriz. Zaten bu gibi isnat ve iftiralar-

dan dolayı meseleye adalet makamları el koymuş olduğu üzere vatanımızda suçlu olduğunu görmekle müftechir bulunmuşumuz kanun devri hiç şüphesiz müteccasirler hakkına adalet icabını ifa edecektir. Keyfiyetin umumî efkara arz ile vahdet-i münyenin vezih cereyanına el uzatmak isteyenlerin amme vicdanının pâk hükmüne tevdiini muhterem matbuatımızdan rica eyleriz.»

KİMLER İMZALADI ?

Bu telgrafı başta Müftü olmak üzere Belediye Reisi Abdullah, Rıfat Şeyhi Abdülmüttâlip, Nakşibendi Şeyhi Hayrettin, Ülemeden Kasım Hâfiz, Ülemeden Mehmet, Ülemeden Osman, Vilâyet Meclisi İdare Azâsından Mustafa, Belediye Azâsından Nuri, Muhasebecizade eşraftan Mehmet Tevfik, eşraftan Mütevellihzade Mehmet, tüccardan şüircizade Rıza, Ticaret Odası Reisi Ahmet, eşraftan Dizdarzade Rıza, eşraftan İhsan tüccardan Mustafa, Tayfurzade Tahir, Güldi Ağazade Osman Hüseyin Ağazade Ahmet, esnaf-tan Omer, Efendi Ağazade, Abdullah, Ridvanzade tüccardan Ebû Beşir, tüccardan Mehmet Sabri, tüccardan İsmail Hakkı, tüccardan Mehmet Paşazade Mehmet, eşraftan Mustafa Vâfi, Hâtipzade Sabri, Şişecizade Mehmet Rüstenzade Hüseyin ve daha tanınmış birçok kimse imzalamışlardır.

ARİSTİDİ PAŞA !

Ali Kemal'in (PEYAM) gazetesi, «cebir altında yazılmıştır» iddiası ile bu telgrafi yayınlamayı reddettiğini açıklamıştır. Ayrıca Ayan Üyesi Aristidi Paşa'nın Şeyh Recep lehinde yolladığı bir mektubu da sütunlarına yerleştirmiştir.

Aristidi Paşa, daha önce Şeyh Recep için PEYAM'da çıkan makaleye de temasta diyor ki : «Kendisini pek yakından tanıdığım Sivas eyrafindan Halit Cevdet Bey'le Abdullah Behçet Bey'in makalelerinde beyan ve izah ettikleri vehile Şems-i Sivasî Hazretleri ahfadından olan Şeyh Recep Efendi meczub değil, bilâkis memleketin dirayet ve kıyasatle marûf en akıllı ricâlından ve selim bir fikir erbâbından olduğunu tahmil edilen vebal kalmamak için beyana kendimi mecbur addeylerim.»

FALCI !

AKŞAM gazetesinde ise, Sivas Valisi Reşit Paşa'nın bir telgrafi yayınlanmaktadır. Bunda Vali, Şeyh Recep'in, eskiden beri falcılıkla işgâli ettiğini ve mezkûr uydurma telgraf üzerj-ne hempaları ile kendisi hakkında tevkif müzekkeresi yazdığını söylemektedir.

Şeyh Recep'in dün tevkif edildiği bildirilmektedir.

SEÇİME MÜDAHALE EDEN POLİS TEVKİF EDİLDİ

Beykoz polis memurlarından Salm Efendi, halkı Hürriyet İtilâf'a rey vermeye tehdid ve teşvik ettiğinden polis müdüriyetine yapılan şikâyetler üzerine tevkif edilmiş ve polis divanına verilmiştir.

MALİYE MÜSTEŞARI MİHRAN EFENDİ

Osmanlı devleti Maliye Bakanlığının müsteşarı bulunan Mihran Efendi'nin değiştirilmesine dair çaylar çıkmışsa da bunlar teyid etmemiştir.

Yeni tezvîrat peşinde koştuğu anlaşılan Hüriyet İtilâf Partisi Lideri Emekli Miralay Sadık.

HÜRRIYET İTİLÂF YENİ TEZVİRAT HAZIRLIYOR

HAREKETİ MİLLİYE'Yİ ŞİKAYET EDEN TELGRAFLAR ÇEKTİRMEK İÇİN ANADOLU'YA ADAM VE PARA YOLLANIYOR

(AKŞAM) gazetesinin dünkü nüshasında birinci sayfanın baş tarafında "Yeni tezvîrat hazırlanıyor" Hükümetin nazarı dikkatini celbederiz" başlıkları altında şu mühim haber yayınlanmıştır:

"Haber aldığımız göre, Hürriyet İtilâf fırkasından kalma kimseler, memleketi tekrar ellerine geçirebilmek ümidi ile gece gündüz çalışarak ve her tarafa bir türlü müracaatlarda bulunmakta imişler.

"Ezcümle, Anadolunun muhtelif noktalarından İstanbula müteaddik telgraflar çektiler. Anadolu ahvalini vahim göstermek ve Hareketi Milliyeden şikâyet ettirmek için muhtelif cihetlere adam ve para yollanıyor muş.

"Hükümet, tahkikatla bu rivayetin doğru olup olmadığını öğrenmelidir. Lüzum görürse mâni olur. Her halde hükümette

mevki kapmak için şu zavallı millete bu kadar fenalık etmeye çalışmak bir Türk ve Müslüman vicdanı isel değildir. Bizim bolmamız için uğrasan bir takım unsurlar da başka türlü hareket etmiyorlar ki."

YENİ BİR MUHTIRA

Fransızca (Stamboul) gazetesinin verdiği bilgiye göre, Hürriyet İtilâf liderleri Sadık Beyle Zeynelabidin dün tekrar Ali Rıza Paşaya giderek bir üçüncü muhtıra vermişler ve ordunun kumandanlarına iftira etmişlerdir. Muhtıradaki: "Kabilyetsizlikleri bize üzüntü veren mütareke ahkâmını yaratmış olan ordu kumandanlarını hâlâ işbaşındadır" denilerek, bunların uzaklaştırılmaları istenilmektedir.

PEYAM'da Ali Kemal, seçimle re Mustafa Kemal'lerin müdahale ettiklerini iddia ederek "Böyle bir meclisle ne yapılabilir ki" diyor.

TEHLİKEDEYİZ !

«Rum milletinin bir tek, Ermeni milletinin bir tek davası var. Biz Türkler, hepimiz ayrı ayrı başka bir davâ peşindeyiz.

Avrupa gazetelerini okuyunuz. Aleyhimizde bir proje var ki Türkiye'yi karış karış taksim etmek istiyor! Lehimizde bir proje var ki, hedefi İstanbul dahil mi, hariç mi bilmiyorum, eski devletin yıkıntısı üstünde milletlerarası bir Türkiye vücuda getirmektedir.

Türkiye'nin müstakil kalmasına bir çok Türkler bile razı değil. Hiç bir vatan bu kadar namert çocukların elinde kalmamıştır. Daha dün akşam bir gazete «Herhangi devletin mandasını İttihad ve Terakki'nin hâkim olmasına tercih ederiz» diyordu.

Bugün Ermenilerin davâsı Ermenistan'ı vücuda getirmek. Rumların davâsı, her Rumun oturduğu toprağı Türkiye'den ayırmaktır. Bu iki davâ bizim gayemiz bütün vüvuhu ile çiziyor. Evvelâ Türklerin oturduğu Türkiye'yi kurtaralım. Birleşelim.»

(AKŞAM'DAN)

Çürüksulu, Amerikan mandasını kabul ediyor

MAHMUT PAŞA, ERMENİLER LEHİNDE HUDUTTA BAZI TASHİHLERE RAZI

Yunan davasını benimsemiş ve koyu bir Türk aleyhtar olan Michel Paillares tarafından dünden itibaren şehrimizde yayınlamaya başlanan (Bosfor) adlı gazetede Ayan'dan Çürüksulu Mahmut Paşa'nın bir beyanatı çıkmıştır.

Çürüksulu Mahmut Paşa :

«— Türkiye'ye bırakılacak arazinin nelerden ibaret olacağına ihtimal veriyorsunuz ?» sualine şu şekilde cevap vermektedir :

«— Bunu söylemek öyle bir faraziye olur ki, her zaman doğru çıkmaz. Yalnız Arap vilâyetlerinin imperatorluktan ayrılmasına dair yabancı matbuatın bize verdiği umumî bilgiye sahibiz.

Erivan paytaht olmak üzere müstakil bir Ermenistan ise, artık teşkil edilmiştir. Ermenilerin fazla isteklerine hak

vermeksizin hudutlarda bazı tashihlerin yapılmasına râzi oluruz. Batum serbest liman oldukça, Ermenistan için denize iyi bir mahreç olur.

Trakya'ya gelince, Bulgarlardan alınan arazi üzerinde bir tampon devlet vücuda getirilmiş olması hoşumuza gider. Şarki Trakya Türktür, Vilson prensiplerine nazaran da bugünkü gibi Türk kalması lazımdır. İzmir ve Aydın vilâyeti için haklarımızı gayri kabillî münâkaşadır.

«Kat'iyen ecnebilere bir hareketi hasmane mahiyetini haliz olmayan Harekatı Milliyenin Yunan işgâlinin tabii neticesi olduğunu temin ederim.

«Bize göre, Amerikan Mandasının tâyin edilecek bazı şerait dahilinde kabulü kabildir. Milletlerarası bir kontral meselesine gelince gerek iktisaden, gerek hukukun bunun tatbiki müşkûldür.»

BİR YIL OLDU

Bir yıl önce bugün, 30 ekim 1918'de Osmanlı devleti mütareke imzalamaya mecbur edilmişti. İngiliz Amiralı Koltop, bu muahedeye, Türkiye'yi kısırlıkla bağlayacak istediği her maddeyi yerleştirmişti.

O tarihten itibaren, verdikleri söze rağmen, muahedenin maksadı olarak hazırlanmış maddelerinden faydalanarak ve "İtilâf devletleri için tehlike beliren bölgeler" diyerek yurdun muhtelif yerlerini işgal etmişlerdir.

Aradan bir yıl geçti ve hâlâ Türkiye ile barış andlaşmasının konuşulmasına dahi başlanmadı. Tarih, böyle bir yıl sürmüş bir mütareke devri daha kaydetmemiştir.